

„AKKOR TUDSZ HITELES MARADNI, HA A MUNKÁD EGY BELÜLRŐL KIÉRLELT TEVÉKENYSÉG”

Gadó Flóra interjúja Albert Ádámmal*

Gadó Flóra: Itt vagyunk a műtermedben a Kazinczy utcában egy tetőtéri lakásban, ami kicsit olyan mint egy Wunderkammer. Szeretsz itt dolgozni?

Albert Ádám: Igen, nagyon jó, hogy van egy tér, ahol elől tudok hagyni dolgokat és nem kell állandóan rendet raknom. Egy kicsit olyan ez, mint amikor meg van nyitva a gépeden egy csomó ablak és bármikor vissza tudsz térni hozzájuk.

GF: Legutóbbi, a Paksi Képtárban megrendezett Melancholy of the Disconstructed Meaning című kiállításod átfogó módon foglalkozott számos témával, ami az utóbbi években érdekelt: a tudás, az oktatás, a művészet és a techné viszonya... Mennyire látod ezt egyfajta összegző kiállításnak?

ÁÁ: Talán az a sok dolog, amivel eddig foglalkoztam, most elért egy olyan mennyiséget, ami már egyértelműbben kirajzolja ezeket az irányokat. Nem volt bennem kifejezett összegző szándék, de az is igaz, hogy amikor csinállok valamit, azt tulajdonképpen mindig valami „nagyak” képzelem el, és abban bízom, hogy ez a konstelláció majd kiegészül újabb és újabb elemekkel. Kicsit olyan ez, mint amikor van egy enteriőröd, ami többé-kevésbé állandó, de mindig hozol be újabb tárgyakat is. Ezek nem feltétlenül markánsak, de egy kis változás is át tudja alakítani az összképet. Persze

nem tudjuk meghazudtolni önmagunkat, van egy rugó, amire rájár az agyunk. De a paksi kiállítás például a léptékében is más tudott lenni és valóban, több olyan dolgot tudtam ott tematizálni, ami már régóta érdekelt: például az oktatáshoz való viszonyomat a SZÉKELY BERTALANNA történő utalással.

GF: Lehet, hogy ez azért is érződött, mivel a Kisteremben bemutatott kiállításod (Egy gyöngybagoly álma)² szintén ezeket a gondolatokat vitte tovább, sajátos léptékváltásokon keresztül.

ÁÁ: Igen, evidensen adódott, hogy ha Pakssal szinte párhuzamosan lesz egy másik kiállításom Budapesten, akkor ezek valamilyen módon reflektálnak egymásra. A paksi kiállításnak voltak olyan esztétikai és formai tanulságai, amiket a Kisteremben bemutatott tárgyakban tovább tudtam gondolni.

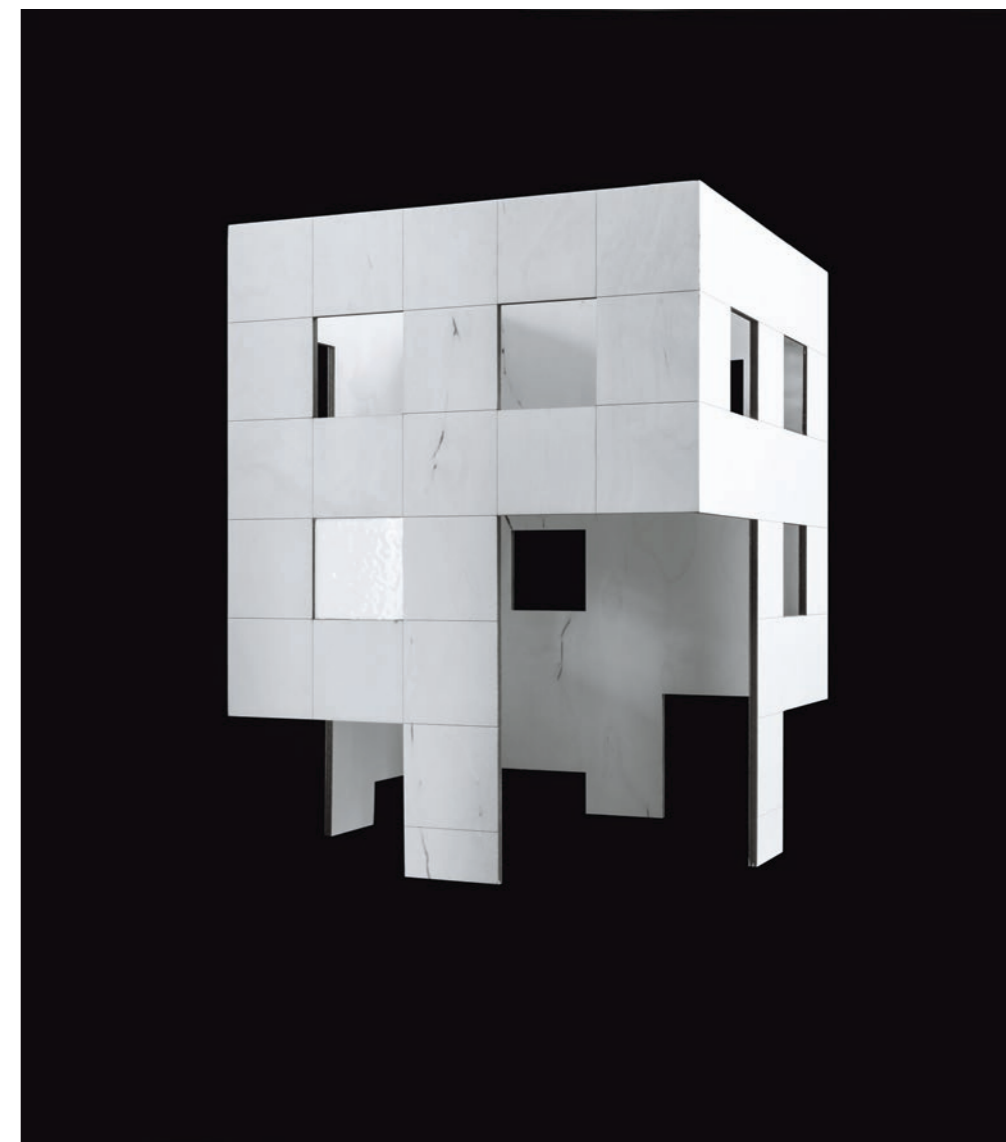
Az egyik teremben például megidéztem a paksi miliót, beemeltem a könyvtár modelljét és szerepeltek a gipszelemek is. A másik térben pedig a vaskonstruációk – amik Pakson egy paraván formájában jelentek meg – táblaképként vagy falra helyezhető objektként működtek. Egyszóval volt ennek egy praktikus része is, de az a folyamat is közrejátszott, ahogy az ember kiállításról kiállításra halad, és van benne egyfajta igény a korábbi anyagok kiegészítésére, adaptálására.

GF: Új munkáidban erőteljesen dominál a képzőművészet és az iparművészet közti kapcsolat, a mesterségbeli tudás fontossága és mindennek a metaforikus szinten való értelmezése. Miért foglalkoztat a techné kérdése?

ÁÁ: A kézművesség (craftmanship) iránti érdeklődés valahol mindig is megvolt nálam, a képzőművészettel való első kapcsolatomat is az jelentette, hogy vonzottak azok a tárgyak, képek, amelyeket „jól” csináltak meg. Kezdetben sokszor azok a munkák inspiráltak – például Dalí, Rembrandt, vagy Kondor, a teljesség igénye nélkül – ahol a manuális készség explicit módon érvényesült. Amikor a 1990-es évek végén elkezdtem a Magyar Képzőművészeti Főiskolára járni képgrafika szakra, ott is nagyon élveztem az anatómiát – ezért sem okoz most diszkrpanciát, hogy azt tanítom. Tehát ez az érdeklődés mindig is megvolt bennem, csak nem neveztem meg ennyire konkrétan. Összességében pedig van egy olyan elvárásom magammal szemben, hogy érzéki módon is megjelenítsem azt a gondolatot, ami foglalkoztat. A paksi kiállításon így került be a képbe az ólomüveg készítés, az ambrotípa mint klasszikus 20. század eleji fotografiai eljárás,³ az építés (kőművesség) technikája és az ehhez kapcsolódó mesterségbeli tudás. Az is érdekelt, hogy noha a designnak most nagy felütése van, a tárgyak jelentős része mégis efemer jellegű: egyedi tervezésűek, nem úgy készülnek, hogy javítani lehessen őket, ideiglenesek, törékenyek.

GF: Korábbi munkáidban a történelmi/történelmi kontextus tűnt erősebbnek, és noha most is megjelennek nagy alakok, például Székely Bertalan, mintha ezek az új művek személyesebbek lennének és jobban dominálna bennük a te „történeted”. Mit gondolsz erről?

ÁÁ: Ez igaz, de hozzá teszem, hogy ezek a történelmi alakok is tulajdonképpen azért kerültek előtérbe, mert a személyes életem

Albert Ádám
Library of Craftsmanship, 2017, modell, fa, üveg, 39×30×30 cm

Albert Ádám
Szoba, 2016–2017, változó méret, vas, márvány inkrusztáció
© Fotó: Kudász Gábor Arion

1 Albert Ádám: Dekonstruált jelentés melankóliája / Melancholy of the Disconstructed Meaning, Paksi Képtár, Paks, 2017. február 3 – április 2. Ld. <https://paksikeptar.hu/home/albert-adam-kiallitasa/>, illetve: Albert Ádám: Melancholy of the Disconstructed Meaning (kiállítási katalógus, magyar-angol), Paksi Képtár, 2017

2 Albert Ádám: Egy gyöngybagoly álma / A Dream of a Barn Owl. Kisterem, Budapest, 2017. február 3 – április 2. Ld. <http://www.kisterem.hu/albert-adam-2017>

3 Az ambrotípa vagy melanotípa egy fotografálásban használt direktpozitív képrögzítési eljárás.

Albert Ádám
#18 Mesterséges anatómia
Ambrotópia, üveglemezen, 24×30 cm, 2017
A ló fej felületes izmai – szemléltetőeszköz, XIX. század vége, gipsz, 30×50×21 cm

részei. De amúgy ez tényleg így van, és most viccelődhetnénk, hogy biztos öregszem és azért vált ez az egész személyesség egyre fontosabbá, de az is lehet, hogy csak magabiztosabb vagyok, és már be merem hozni ezeket a témákat. Ezen kívül nekem mindig is fontos volt a család és az a sokféle tudás, amit onnan kaptam. Nagyon változatos dolgokkal foglalkoznak a családtagjaim – a biológiától kezdve az építészetten át a borászatig –, és ez a szerteágazó érdeklődés, illetve tudás erősen hatott rám. De az, hogy ezt ki mered mondani és meg mered nevezni, az már egy másik dolog. Kérdés persze, hogy ezek a személyes ügyek kiállják-e a nyilvánosság próbáját, illetve vannak-e olyan „gazdagok” ezek a témák, hogy egy általánosabb érvényű dolgot hozzanak elő. Azt gondolom, hogy tudom úgy „forgatni” ezeket a személyes történeteket, hogy az mások számára is izgalmas legyen. Azért ez nem is olyan újkeletű nálam, már a [csend] – Egy Holokausz-kiállításon⁴ is egy családi tárgyat állítottam a középpontba: a munkapszichológiai vizsgálatok egyik fontos eszközét, a Bogen-Lippman-kalitkát, amelyet anyám munkahelyén ismertem meg. Csak később tudtam meg, hogy a névadó férfiak közül Otto Lippman zsidó származása miatt öngyilkos lett az 1930-as években, pszichológiai intézetét pedig bezáratták.

A paksi kiállításon is, a dermesztett/szövetszerkezetes beton eljárás⁵ szintén egy személyes családi történetből ered,⁶ Székely Bertalan pedig, akihez a lócsontváz kötődött, az anatómia tanszéken tanított, ahol most én is. **GF:** Épp ez lenne a következő kérdésem: mit jelent neked az anatómia tanszéken tanítani?

AA: Ehhez is családi szálak kötnek: apám és a nővéreim is tanítanak, velük sokat beszélgettem ezekről a dolgokról. Tanítani Sopronban kezdtem (Nyugat – Magyarországi Egyetem, Alkalmazott Művészeti Intézet, Művészeti Alapképző Tanszék) a 2000-es évek közepén és már akkor rajzot oktattam, kevesebb óraszámban pedig anatómiát. Amikor 2011-ben KÖNIG FRIGYES meghívott a Képzőre, épp ezért ez nem volt tőlem testidegen. Ugyanakkor az anatómia úgy van elkönyvelve, mint egy nagyon klasszikus, már-már konzervatív tárgy. Vannak hangok, amelyek szerint, ha valaki ilyen típusú képzésen részt vesz, akkor az az ő művészi kreativitását sérti vagy kioltja. Pedig azt gondolom, ha az ember anatómiával foglalkozik, az nem egy önmagában lévő, zárt rendszer, hiszen a minket körülvevő világ tárgyait, formáit elemezzük és ezekből vonunk le folyamatosan következtetéseket. Nálam úgy alakult, hogy én ebben a viszonyrendszerben tudok gondolkodni, ami nem abban nyilvánul meg, hogy mondjuk csatajelenetek festek, hanem abban például, hogy érdekel ennek a tanszéknek a története.⁷ De ez nyilván már az én személyes érdeklődésemmel is összefügg.

GF: Hogyan viszonyul mindez a művészet taníthatóságának kérdéséhez?

AA: Azt gondolom, hogy valakiből nem lehet művészt csinálni, csak bizonyos tudásokat, praktikus ismereteket tudunk átadni. Ezek után már az illetőn múlik, hogy ezeket alkalmazza-e, illetve, hogy milyenek a gondolatai, van-e közlésvágya, s mindaz, amit csinál, érdekes lesz-e mások számára. Én a művészeti oktatásnál a techné kérdését nagyon fontosnak tartom, hiszen ez az, ami tanítható.

⁷ Ld. Albert Ádám: *Formaképzési stratégiák: gipsz szemléltetőeszközök és mütárgymásolatok használata a rajzoktatásban*, MKE-MMSZK, Budapest, 2017; Albert Ádám: *Oktatási segédanyag mint gyűjtemény. Múzeum Café 54.* 2016. szeptember-október, 49-63.; Albert Ádám - Káldi Richárd - Pusztai Barbara: *Iskolai örökség- avagy gipsz szemléltető eszközök és mütárgy másolatok használata az oktatásban tanszék közötti együttműködés keretében a Magyar Képzőművészeti Egyetemen. Ars Hungarica, 2016/2., 194-206* (Előadásként: *TÖRÉKENY ÉRTÉK. A gipsz a 19-20. századi múzeumi és oktatási gyakorlatban*, tudományos konferencia az MTA BTK Művészettörténeti Intézet és a Schola Graphidis Művészeti Gyűjtemény szervezésében, FUGA Budapesti Építészeti Központ, Budapest, 2016. február 19.); Albert Ádám: *Rendszerbe foglalt tárgyak – egy lehetséges gyűjtemény – a festészeti bonctanon innen és túl. Fiktív világok a valóság talaján – Kollokvium, MTA Pszichiátriai Művészeti Gyűjtemény – MTA BTK Művészettörténeti Intézet, MTA Székház Kisterem, 2015. november 25.* <http://www.psyartcoll.mta.hu/hu/hirek/2015/11/20/fiktiv-vilagok-a-valosag-talajan-kollokvium>

Ugyanakkor megkerülhetetlen a művészeti felsőoktatás módszertani kereteinek újrágondolása is: a 2000-es évek után született hallgatók gondolkodásmódja radikálisan más megközelítéseket követel tőlünk. A jellemzően túlsúlyban lévő frontális oktatási struktúra rég átalakításra szorul. Halaszthatatlan feladat a horizontális viszonyrendszerek mentén egy olyan új oktatási modell kialakítása, ahol a komplex feladat meghatározásokban az elméleti és gyakorlati ismeretek, az oktatókkal közös feladatmegoldások dominálnak. Fontos lenne a spontán együttműködés, egymás keresése, hogy amiben élünk az egy szerethető közeg legyen, és ne egy olyan hely, ahol mindig megmondják felülről, hogy mit csinálj, hogyan csináld – egy demokratikusabb szisztéma létrehozása a cél. Én próbálok érzékelteni, hogy fontosnak tartom a művészeti anatómiát, noha tudom, hogy olykor nehéz meglátni, elfogadni, hogy miért is fontos ez a tárgy és hova épül be később. Hangsúlyozom, hogy valószínűleg ezek árnyaltabb, áttételesebb tudások és a hasznosulásuk is közvetett módon fog majd megtörténni.

GF: *Jelenleg te vagy az MKE alá tartozó MŰVÉSZETI ÉS MŰVÉSZETELMÉLETI SZAKKOLLÉGIUM⁸ igazgatója valamint a szakkollégiumban működő KÖTÖDE⁹ munkacsoporttal is szoros kapcsolatban állsz. Hogy indult a szakkollégium és mit tartasz a fő célkitűzésének?*

AA: Az irányokat 2012-ben KÉKESI ZOLTÁNNAL és VARGA TÜNDEVEL kezdtük el kialakítani. A szakkollégiumban működik az a műhelyszerűség, ami nagyon ráfér az egyetemre. Ez egy olyan kezdeményezés, amely egyrészt interdiszciplináris, s így láthatóvá, érzékelhetővé teszi, hogy a világ dolgai mennyire szövevényesen függenek össze, másrészt meg „játsszótérként”, laboratóriumként is tud funkcionálni, ahol sokféle dologgal lehet kísérletezni.

A Kötöde munkacsoport, aminek a mentora vagyok, vizuális kommunikációval és annak határterületeivel foglalkozik. Ez azért érdekes, mert a tervezőgrafika helyzete a Képzőn belül mindig is marginális volt. Az volt a munkacsoportban az indíttatás, hogy alkotóelemeire bontsuk szét ezt a tevékenységi kört – én amúgyis egy analízáló alkat vagyok, ezért szívesen részt vettem ebben. Ezért is lett Kötöde a munkacsoport neve (a mozaikszó a kötészet, a tördelés

⁸ <http://mmszk.hu>

⁹ <https://www.facebook.com/Kotode-1484074765232611/>

és a Design szavakból áll össze), mert ez már utalt magára a technére is, ami foglalkoztatta a diákokat, tehát hogy mi a kötészet, a nyomtatás stb. A munkacsoport érdeklődésének homlokterében kezdetektől a felelős kreatív tervezői szemlélet állt, s ehhez kerestünk témákat a vizuális kommunikáció határterületein. Az idei év témája végül az lett, hogy megnéztük, milyen az, amikor a politikai ideológiák kezdenek el „becsomagolódni”. KATONA ANIKÓ művészettörténész a Magyar Nemzeti Galériából nagyon jó előadássorozatot tartott arról, hogy miként bánik a tervezőgrafika a politikai ideológiák eladhatóságával. Az előadásait workshopok követték és ebből állt össze egy kiállítás, amely *Magánideológiák*¹⁰ címmel nyílt meg a Laborban.

GF: *Milyen kihívásokat jelentett neked és a diákoknak ez a fajta együttműködés?*

AA: Kihívás volt, hogyan tudunk egy olyan tárgyat csinálni, amiben minden benne van. A már említett előadások, a workshopok gyakorlati tevékenysége, a szemináriumi beszélgetések, a múzeum látogatás és végül a kiállítás megszervezése mind más típusú feladat volt, ami mindnyájunk számára nagy tanulság volt. Arra törekedtem, hogy úgy legyek jelen, hogy senkire se telepedjek rá, de a megfelelő ponton mindig tudjak segíteni. A MÉREI FERENC SZAKKOLLÉGIUMMAL¹¹ és vezetőjével, K. HORVÁTH ZSOLTTAL régi tervünk volt felvenni a kapcsolatot és a kiállítás lett végül erre az apropó: Zsolt nyitotta meg és ezáltal elindult egy párbeszéd is a diákok közt. Összességében azt gondolom, hogy azokat a problémákat, amelyek az oktatásban vannak, egy ilyen modell segítségével némileg orvosolni lehet, de az is biztos, hogy ez sok időt és energiát igényel. Mindazonáltal egy ilyen integrált kurzus keretében sokkal életszerűbben jelennek meg olyan dolgok, amelyeket amúgy külön nem is lehet tanítani és ezt nagyon fontosnak tartom.

GF: *Ehhez kapcsolódva érdekes aspektus, hogy saját munkáidban sincs merev határ alkalmazott és nem alkalmazott művészet között, például tervezőgrafikusként is szoktál dolgozni. Hogy látod, mennyire jó taktika, ha az ember hagyja, hogy ezek a munkák hassanak egymásra?*

AA: „Az élet és a művészet” közti határvonal kérdése valóban sokszor felmerül bennem, de azt gondolom, hogyha minden munkádat komolyan veszed, és nem szükséges rosszként fogod fel, akkor ezek folyamatosan és jótékony értelemben megtermékenyítik egymást. Akkor tudsz hiteles maradni, ha a munkád egy belülről kiérlelt tevékenység. Mindig is csináltam tervezőgrafikai munkákat, ami most jól becsatornázódott a Kötöde tevékenységébe és persze más munkáimba is.

GF: *Műveidre jellemző egyfajta enigmatikusság: a befogadás sokszor nehéz, de egyben kihívást, igazi agymunkát is jelent. Mit gondolsz erről?*

AA: Többször leírták, hogy műveimbe gyakran nagyon sok réteg van „belepakolva”, de én ezt kívülről nehezen látom. Nem tudom, hogy jól lövöm-e be az arányokat, csak reménykedem, hogy érzésre jól csinálom. A könnyebb megértést valószínűleg segítené némi eligazító, tájékoztató jellegű szöveg, és segíthetnek a műveimről megjelent kritikák is. Saját munkáimról én eddig keveset írtam, pedig talán többet kellene. Az persze nem árt, ha a néző is gondolkodik, a dekódolás nem mindig könnyű feladat, de remélem, megéri. A titokzatosság, a többértelműség pedig eleve kódolt, nem véletlen, hogy rejtve maradnak dolgok, hiszen a tudásunk is több helyről és néha nem lekövethető módon áll össze.

¹⁰ *Magánideológiák*. Labor Galéria, Budapest, 2017. április 6 – 22. Ld. még: K. Horváth Zsolt: *A MAGYAR TÖRTÉNELEM MINT VIZUÁLIS ÓRÓKNAPTÁR*. Vizuális kutatások a Művészeti és Művészetelméleti Szakkollégium Kötődéjében | <http://www.prae.hu/index.php?route=article%2Farticle&aid=9711>, illetve Majsai Réka: „NE KERTEJLJÜNK: SZABADSÁG ÉS RENDEGYMÁSNAK ELLENT MOND” – Megjegyzések a *Magánideológiák* című kiállítás kapcsán, *Balkon* 2017/4., 26-30.

¹¹ <https://mereiszakkoli.wordpress.com>